

ANTİKA TABLO 1939

Mahmut Yesari 1895-1945

GENEL BAKIŞ

"Kaleminden kazanan yazar"lar arasında değerlendirebileceğimiz Mahmut Yesari, hayatı boyunca geçimini yazdığı eserlerden kazanmıştır. Bu nedenle edebiyatın çok çeşitli mecralarında kalem oynatmış ve çok sayıda eser kaleme almıştır. Dönemindeki diğer yazarların aksine belirli bir zümre için yazmamış, toplumsal sorunları kendine has bir bakış açısıyla ele almıştır. Bu bakış açısının en dikkate değer ürünü, Türk Edebiyatı Tarihi'nin ilk işçi romanı olan "Çulluk (1927)" adlı eseridir. Bunun yanı sıra çok sayıda eser kaleme almış olan her yazar gibi yer yer tekrara düşmüş, bazı eserlerinde dikkate değer bir estetik seviye yakalayamamıştır. En nihayetinde yazarın en dikkat çekici yönü, yaptığı çok keskin karakter analizleri ve gözlemleridir. Yazar bu gözlem gücünü, sıradan yaşamın, eğlence hayatının bizzat içerisinde geçirdiği, ardından verem hastalığıyla sonlanmış olan yaşam tarzından almıştır.

"Antika Tablo" başlıklı tek perdelik komedi eseri, Mahmut Yesari'nin mektep temsilleri niteliğinde yazdığı kısa piyeslerden biridir. Söz konusu eser, dönemin sosyolojik yapısının önemli bir niteliği olan antikacılık hususuna mizahi bir dille eğilmektedir. Keza ana karakter Tahir'in antika sevdası uğrunda başına gelenler bir yandan okuyucuya antikacılık hakkında detay niteliğinde bilgiler sunarken diğer yandan kör bir bağımlılığın insanın başına getireceklerini mizahi unsurlarla sahneye taşır.

KİŞİLER

Tahir Antikacılığa hastalık derecesinde tutkun olan Tahir, durmadan değerli sanat eserleri ve eşyaları ucuza toplayıp pahalıya satmak peşindedir. Bu yolla zengin olmayı planlamaktadır. Bir gün, ünlü ressam Rafael'e ait olan bir tablo bulur ve bu tablonun orijinal olduğundan çok emindir. Değerli tabloyu elden çıkardıktan sonra yaşayacağı yeni lüks hayatın planlarını kurmaktadır. Ancak kısa bir süre sonra büyük bir hayal kırıklığına uğrayacaktır.

Cabir Mahir Ünlü resamlara ait tabloların reproduksiyonlarını yapan fakir ancak yetenekli bir ressamdır. Tabloları neredeyse birebir kopya etmek konusunda çok maharetlidir. Tahir'in satın aldığı Rafael'in tablosunu kopya etmiş olan kişidir. İki liraya yapıp sattığı bu tabloyu Tahir, beş yüz liraya alarak dolandırılmıştır. Bu gerçeği açığa çıkaran kişi Cabir olacaktır.

Zühdü Tahir'in uşağıdır. Ev sahibinin antika merakından usanmıştır ve bu durumdan şikayetçidir nitekim antika eşyaların temizlenmesi gibi işler nedeniyle üzerindeki yük artmıştır. Bu nedenle Tahir'den maaşına zam isteme planları yapmaktadır.

Ali Tahir'in aşçısıdır. O da tıpkı Zühdü gibi ev sahibinin antika merakından şikayetçidir. Tahir, ucuza satın aldığı antika eşyaları eşe dosta göstermek için evde sürekli ziyafet verdiği için Ali Usta'nın iş yükü de artmaktadır. Bu nedenle o da Zühdü gibi maaşına zam istemeyi planlamaktadır.

Kerem Tahir'in erkek kardeşidir. Ağabeyinin antika merakından diğer herkes gibi şikayetçidir. Ancak Tahir Rafael'in tablosunun orijinal olduğuna Kerem'i de inandırınca ikili birlikte zengin olma hayalleri kurmaya başlarlar.

ÖYKÜ

Evdeki hizmetçiler Tahir'in antika sevdasından usanmıştır Tahir, antika ve sanat sevdalısı bir adam olduğundan sürekli bir şekilde eski eşya ve eserleri eve getirmektedir. Dahası çevresindeki tanıdıkları da bu eserleri göstermek için eve davet etmektedir. Aşçısı Ali usta ve uşağı Zühdü, bu durumdan şikayet etmektedirler zira üzerlerindeki iş yükü artmaktadır. Bu nedenle ikili kafa kafaya verip Tahir'den maaşlarına zam istemeye karar verirler. Onun mutlu bir ânını yakalayıp zam talebini söylemek için en doğru zamanı beklemektedirler.

Tahir Rafael'in bir tablosunu bulduğu için neşelidir Bir gün Tahir eve büyük bir mutlulukla döner ve bu mutluluğu herkesle paylaşır: Ünlü ressam Rafael'e ait olan çok değerli bir tabloyu çok ucuza satın almıştır. Tahir bu tablonun milyonluk olduğunu düşünüp büyük bir sanat aşkıyla sevincini paylaşmak istese de evdeki hizmetçilerin düşündükleri tek şey maaşlarına zam istemektir. Böylece Tahir'in sanat aşkı ve sevinci karşılıksız kalır. Uşak Zühdü, Tahir'in mutluluğundan faydalanarak zam talebini ona iletir. O sırada Ali usta, kapının ardından ikilinin konuşmasını dinlemektedir. Zühdü, dayısının öldüğünü ve ailesine bakmak zorunda olduğu için daha fazla maaşa ihtiyaç duyduğunu söyler. İçerisinde bulunduğu mutlu ruh halinin sevinciyle Tahir, bu talebe sıcak bakar ve daha sonra tekrar konuşmak üzere Zühdü'nün yanından ayrılır.

Tahir'in zengin olma planları Tahir, aldığı tablonun orijinal olduğundan çok emindir zira Kudret adındaki güvendiği bir ressama tablonun orijinalliğini teyit ettirmiştir. Şimdiki planı bu değerli tabloyu çok yüksek bir fiyata satmaktır. Kardeşi Kerim'le birlikte kazanacakları parayı nasıl harcayacaklarını planlarlar. Kerim, ilk başta Tahir'in antika hastalığından şikayetçi olsa da, bu tablonun milyon değerinde olduğunu öğrenince ağabeyine yaltaklanmaya başlar. Böylece ikili, söz konusu değerli tabloyu sattıktan sonra alacakları arabalardan, köşklere bahsetmeye başlarlar ve zenginlik hayali kurarlar.

Ressam Cabir'in ziyareti üzerine Tahir'in yaşadığı hayal kırıklığı Tahir, elindeki değerli tabloyu satışa çıkarana kadar diğer herkesten gözü gibi saklamaktadır zira çalınmasından korkar. Kardeşi Kerim'le birlikte tabloyu güvenli bir yere saklamışlardır. Ancak bir gün fakir bir ressam olan Cabir'in eve yaptığı ziyaret sonucunda Tahir'in dünyası başına yıkılır. Cabir, Tahir'in antika tablolarla uğraştığını duymuştur ve ona bir teklifte bulunmaya gelmiştir. Ünlü tabloların reproduksiyonlarını yaparak geçinen Cabir, bu konuda çok usta bir ressamdır. Piyasada eşi bulunmayan tabloları koleksiyonerler için yapmaktadır. Tahir'i ziyarete geldiğinde onun için de istediği tabloyu yeniden yapabileceğini söyler. Ancak Tahir, Cabir'in ünlü eserleri birebir aynen çizebileceğine inanmamaktadır. Bunun üzerine Cabir, yanında getirdiği tablolardan birini Tahir'e gösterir. Bu tablo, Tahir'in elinde bulundurduğu Rafael'in eserinin aynısıdır. Bunu gören Tahir şoka girer ve durumu kabullenemez zira bu tablonun yalnızca kendisinde bulunduğunu söyler. Ancak Cabir, bu tablonun piyasada orijinalini bulmanın imkansız olduğunu belirtir ve Tahir'deki eseri görmek ister. Tahir, eseri Cabir'e gösterdiğinde acı gerçeği öğrenir; bu tablo da Cabir'in yaptığı kopyalardan biridir. Ancak Tahir bu gerçeğe inanmak istemez ve aşırı bir şekilde hiddetlenerek Cabir'e bu kopyanın kendisine ait olduğunu kanıtlamasını ister. Cabir, yaptığı her tablonun arkasına kendisine ait ufak bir imza atmıştır ve bu imza Tahir'in elindeki tabloda da bulunmaktadır. Artık elindeki tablonun sahte olduğuna ikna olan Tahir, çevresindeki herkese ateş püskürmeye başlar.

Elindeki tablonun sahte olduğunu öğrenen Tahir'in hiddeti Tahir acı gerçeği ilkin kardeşi Kerem'le paylaşır. Bu iki lira bile etmeyen sahte kopyaya beş yüz lira verdiği için çok sinirlenmiştir. Kendisine tabloyu satan kişi, daha önce bu kopyayı bir liraya Cabir'den satın almıştır. Tahir, Salaman Salamonaci adındaki bu adamı arayarak ona küfürler ve lanetler yağdırır. Tam o sırada kendisinden zam istemek için gelen Ali'yi de hiddetle azarlar ve ne onun ne de Zühdü'nün maaşına zam yapmayacağını, isterlerse bu evden defolup gidebileceklerini söyler. Tablonun orijinal olduğunu teyit etmiş olan Kudret adındaki ressam, eve ziyarete gelince Tahir onu da hakaretlerle kapı dışarı eder ve bir daha asla antika tablo almayacağına yemin eder.

Reproduksiyon ressamı olmaya karar veren Tahir Tahir'in zengin olmaya dair bütün planları alt üst olmuştur. Kardeşi Kerem'le birlikte kafa kafaya vermiştir ve ikili kara kara düşünmektedirler. Ardından Tahir, aklına gelen yeni zengin olma planını kardeşi Kerem'le paylaşır: Ressam Cabir'den çizim dersleri alıp tıpkı onun gibi sahte resimler yapmaya karar vermiştir. Böylece yaptığı ucuz resimleri pahalıya satarak zengin olacaktır. Kardeşi Kerem, bu resimleri kime satabileceğine sorunca Tahir; tıpkı kendisi gibi ahmak insanlar bulup onları kandıracağını söyler.

TEMALAR

Antika tutkunluğu Piyesin ana teması, kişinin kör bir tutkuyla bağlanabileceği antika sevdasıdır. Keza ana karakter Tahir, böyle bir kişilik yapısına sahiptir. Gözü dönmüş bir şekilde uğraştığı tek şey, antika eşyalara sahip olmak ve mümkün olduğunca bunlar üzerinden para kazanmaktır. Bu tutkusu nedeniyle çevresindeki herkesi bıktırmıştır. Dahası o kadar sersemleşmiştir ki, kendisine satılan bir tablonun sahte olduğunun farkına varamamış ve en nihayetinde büyük bir hayal kırıklığına uğramıştır. Piyes diğer yandan antikacılık hakkında izleyiciye/okuyucuya detay niteliğinde bilgiler sunmaktadır. Bu bağlamda

Cabir karakteri, antikacılar için reproduksiyon eserler çizen bir karakter olması hasebiyle dikkat çekici bir kişiliktir.

KARAKTER ANALİZİ

Tahir (Sanatsever / Sersem)

Karakter Antikaya meraklı olan Tahir, aynı zamanda bir sanatseverdir. Fakat antikacılığa merakı ve bu yolla zengin olma hevesi nedeniyle, sersemleşmiştir. Öyle ki orijinal diye aldığı tablonun sahte olduğunun farkına varamamış ve bu nedenle büyük miktarda para kaybetmiştir.

Aktivite Tahir'in temel etkinliği, antika eşya ve değerli sanat eserlerini ucuza toplayıp, daha sonra onları satarak zengin olmaktır. Bu uğurda sürekli bir şekilde eve antika eşyalar ve eski sanat eserlerini getirir.

ÖRNEK ANILAR

Sanatsever Tahir, orijinal olduğunu düşündüğü tabloyu aldığı için çok mutludur. Sanata olan aşkını evdeki hizmetçiler ve kardeşiyle paylaşmak ister ancak diğerlerinden beklediği tepkiyi göremeyince, sanat sevmeyen insanların arasında kaldığı için yakınıdır. "Sanattan anlamayanlar arasında yaşamak, ne azap, ne dert... (Yerinden kalkar, tabloyu alır, hayran hayran bakar.) Taklit olmadığına hiç şüphe yok... Hakiki Rafael... Enfes...Harikulade..."

Sersem Tahir, satın aldığı tablonun sahte çıkması üzerine büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştır. Bunun üzerine artık tablo alıp satmak yerine, çizim dersleri alıp sahte tablolar yapmaya ve bu tabloları satmaya karar verir. Kardeşi Kerem kendisine sahte tabloları kim alacak diye sorduğunda, kendi sersemliğine gönderme yapar. "Onlar... Benim gibi avanaklar, sersemler...!"

Cabir Mahir (Alçakgönüllü)

Karakter Yoksul bir ressam olan Cabir, geçimini ünlü tabloların sahtelerini yaparak kazanan, alçakgönüllü bir karakterdir. Daha ilk bakışta yoksulluğa kaçan alçakgönüllülüğü her halinden belli olur. Çok yetenekli bir ressam olmasına rağmen alçakgönüllü yaşam tarzından ve kişiliğinden ödün vermemektedir.

Aktivite Piyasada eşi bulunmayan ünlü tabloların reproduksiyonlarını yapmakla meşguldür. Bu yolla, ucuza mal ederek evinde ünlü tabloları bulundurmak isteyenleri memnun etmekte ve böylece kendi geçimini sağlamaktadır.

ÖRNEK ANILAR

Alçakgönüllü Tahir, orijinal diye satın aldığı tablonun Cabir'in elinden çıkma bir reproduksiyon olduğuna inanmak istemez. Tabloyu görür görmez kendisine ait olduğunu anlayan Cabir, bu gerçeği alçakgönüllülüğünden taviz vermeden Tahir'e açıklar: "Vallahi efendim, sizin neşenizi kaçırmak, keyfinizi bozmak istemem ama (iki tabloyu göstererek) bunların ikisini de kulunuz, Cabir Mahir bendeniz kopya ettim."

Zühdü (Fırsatçı)

Karakter Tahir'in uşağı olan Zühdü, fırsatçı bir kişilik yapısına sahiptir. Maaşına zam talep etmeyi planlamaktadır ve bu plan dahilinde aşçı Ali'nin de aklını çelmiştir. Yaptığı plana göre Tahir'in mutlu bir anını yakalayıp zam talebini kendisine söyleyecektir.

Aktivite Zühdü'nün temel etkinliği, Tahir'in evini temizlemek ve ev ihtiyaçlarını gidermektir. Ev sahibinin antika merakından şikayet etmeye başlamıştır ve ondan maaşına zam talep etmeyi planlamaktadır. Bu nedenle uygun bir anı kovalayıp Tahir'i zam için ikna etmeye uğraşır.

ÖRNEK ANILAR

Fırsatçı Zühdü ve Ali, maaşlarına zam talep etmeyi planlamaktadırlar. Planı yapan kişi fırsatçı Zühdü'dür. Tahir'in keyifli bir anını kollayıp, zam talebini iletmeyi uygun bulmuştur. "Keyifli bir zamanını kollayıp teker teker söyleyelim. Daha iyi... Ben gözümü dört açar, beyefendinin haline dikkat ederim."

Ali (Mızımız)

Karakter Tahir'in aşçısı olan Ali, mızımız-şikayetçi bir karakter yapısına sahiptir. Nitekim sürekli bir şekilde Tahir'in ve misafirlerinin yemeklerini yapmaktan şikayet eder ve mızımızlanır.

Aktivite Tahir'in aşçılığını yapmakta olan Ali'nin piyesteki temel etkinliği, uşak Zühdü'yle birlik olup maaşlarına zam isteme planları yapmaktır. Bunun için Zühdü'nün planı uyarınca Tahir'in keyifli bir anını kollarlar.

ÖRNEK ANILAR

Mızımız Ali, ev sahibi Tahir'in işlerinden sürekli bir şekilde yakınmakta ve mızımızlanmaktadır. "Tam yemekleri hazır ediyorum, ocağı söndüreceğim, beyefendi beni çağırıyor: Aşçı başı, bugün misafirlerimiz var, çabuk börek yap... diyor... Yarın hamur işi tatlı, öbür gün komposto... Her gün bir eziyet... Mutfağa inip de ateş başında çalışmamış, yemek pişirmemiş ki tez elden börek, baklava, komposto yapılır mı?"

Kerem (Yaltakçı)

Karakter Tahir'in kardeşi olan ve onunla aynı evde yaşayan Kerem, yaltakçı bir adamdır. Nitekim önceleri Tahir'in antika merakından şikayetçi olsa da, onun değerli bir tablo bulunduğunu öğrenince Tahir'e yaltaklanmaya başlar. Zira bu tablo satıldıktan sonra ele geçecek olan paradan pay almak istemektedir.

Aktivite Tahir'le aynı evde yaşayan bir para yiyicidir. Piyesteki temel aktivitesi, Tahir'in yaptığı zenginlik planlarını ortak olup onun sırtından geçinmeye çalışmaktır.

ÖRNEK ANILAR

Yaltakçı Tahir, değerli bir tablo bulduğuna kardeşi Kerem'i ikna etmiştir. Böylece Kerem'in Tahir'e karşı tavrı hemen değişir ve ona yaltaklanmaya başlar. Tahir, Kerem'e hâlâ kendisiyle dalga geçip geçmediğini sorunca Kerem'in yanıtı şöyle olur. "Estağfurullah, ben seni daima takdir ederim. Zekâna ve sanattan anlayışına hürmetim vardır."